

Beslut

*efter kvalitetsgranskning vid
Schillerska gymnasiet 3 i Göteborgs kommun
av nyanlända elevers fortsatta utbildningsvägar efter
språkin introduktion*

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av *nyanlända elevers fortsatta utbildningsvägar efter språkintröduktion*. Syftet är att granska huvudmäns och skolors arbete för att ge nyanlända elever förutsättningar att gå vidare inom gymnasiet eller till Komvux efter språkintröduktion.

De övergripande frågeställningarna är:

1. *I vilken utsträckning har huvudmannen ett långsiktigt och samordnat arbete för nyanlända elevers fortsatta utbildningsvägar?*
2. *I vilken utsträckning arbetar rektorn för:*
 - a) *en strukturerad kontakt mellan språkintröduktion och fortsatta utbildningsvägar?*
 - b) *en vägledning som ger nyanlända elever en god överblick över fortsatta utbildningsvägar?*

Granskningen genomförs i 22 utvalda gymnasieskolor med huvudmän som erbjuder språkintröduktion. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Schillerska gymnasiet 3, i Göteborgs kommun med Göteborgs stad som huvudman ingår i denna granskning.

Skolinspektionen besökte Schillerska gymnasiet 3 och huvudmannen den 12-13 samt den 16 april 2018. Besöket genomfördes av utredarna Åsa Kildén och Ulrika Bohlin. Intervjuer med ett urval av elever på språkintröduktion, studie- och yrkesvägledare, utvecklingsledare, rektor och centrala funktioner hos huvudmannen, avdelningschef på utbildningskansliet, verksamhetschef för Vägledningscentrum och planerings- och utvecklingsledare för intröduktionsprogrammen, har genomförts.

När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden.

- Huvudmannen behöver, på olika nivåer i verksamheten utifrån ansvarsområde och behov, förankra sitt planerade arbetssätt i syfte att vägleda eleverna.
- Huvudmannen behöver säkerställa att elever på språkintröduktion har tillräcklig information om utbildningssystemet, möjligheterna till fortsatta studier och arbetsmarknadens kompetenskrav.

- Rektorn behöver utveckla arbetet så att eleverna inför övergångarna från språkintröduktion får möjlighet att göra studiebesök på olika utbildningar.
- Rektorn behöver utveckla arbetet med att, utifrån elevernas behov, ge möjlighet till social inkludering mellan elever på språkintröduktion och elever som läser andra intröduktionsprogram eller nationella program.
- Rektorn behöver utveckla den långsiktiga planeringen för vägledning av elever på språkintröduktion. I detta ingår att rektorn behöver ta reda på elevernas behov av studie- och yrkesvägledning, planera vägledningen utifrån behoven och följa upp att elevernas behov tillgodoses.
- Rektorn behöver utveckla arbetet med att motverka begränsningar i val som grundar sig på kön, social- och kulturell bakgrund. I detta ingår att bland annat att genom samverkan involvera studie- och yrkesvägledaren och att följa upp arbetet kopplat till vägledningssuppdraget.

Skolinspektionens bedömningar

1. *I vilken utsträckning har huvudmannen ett långsiktigt och samordnat arbete för nyanlända elevers fortsatta utbildningsvägar?*

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att huvudmannens långsiktiga arbete för nyanlända elevers fortsatta utbildning är av i huvudsak god kvalitet. Skolinspektionen bedömer vidare att huvudmannens uppföljning och samordning av resurser för studie- och yrkesvägledning, är av god kvalitet.

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden:

Huvudmannens planerade arbetssätt i syfte att vägleda eleverna behöver förankras på olika nivåer i verksamheten utifrån ansvarsområde och behov. Huvudmannen behöver säkerställa att nyanlända elever har tillräcklig information om utbildningssystemet, möjligheterna till fortsatta studier och arbetsmarknadens kompetenskrav.

Skolinspektionens utredning gällande huvudmannens långsiktiga arbete för nyanlända elevers fortsatta utbildningsvägar

Huvudmannens beredskap för fortsatta utbildningsvägar

Granskningen visar att huvudmannen har en god beredskap för att kunna möta behovet av olika utbildningsvägar för nyanlända elever efter språkin introduktion.

Rektorn för Schillerska gymnasiet 3 och centrala funktioner för huvudmannen (avdelningschef, verksamhetschef samt planerings- och utvecklingsledare) samt chefen inom vuxenutbildningen och rektorn för Komvux i Göteborg beskriver samstämmt vid intervjuer med Skolinspektionen att huvudmannen kartlägger behoven av fortsatt utbildning för elever på språkin introduktionen. Huvudmannen skapar en prognos över hur många elever som ska gå över från språkin introduktionen och vilka utbildningar som är aktuella för dem. Representanterna för huvudmannen säger att de planerar för fortsatta utbildningsvägar både genom att använda de sammanställda resultaten och genom dialog med skolorna. Exempelvis söker fler nyanlända elever nu yrkesprogram vilket inneburit att huvudmannen planerar för så kallade yrkespaket inom introduktionsprogram för att möta behoven, uppger representanterna. Huvudmannens representanter berättar att det också finns ett sekretariat i kommunen som ansvarar för strategisk planering av lokaler och kontakt med fristående aktörer efter elevernas behov. Huvudmannen har anpassat organisationen på Komvux för en yngre elevgrupp som kräver smidigare övergångar, säger representanterna. Rektorn för Schillerska gymnasiet 3 uppger vid intervju att huvudmannen, inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet, efterfrågar information för att kunna planera för elevernas fortsatta utbildning.

Huvudmannens planerade arbetssätt gällande studie- och yrkesvägledning

Granskningen visar att huvudmannen har planerade arbetssätt i syfte att vägleda och motivera nyanlända elever. Granskningen visar dock att huvudmannen behöver utveckla arbetet med att förankrade de planerade arbetssätten på olika nivåer i verksamheten utifrån ansvar och behov.

Huvudmannens representanter uppger vid intervju att de stöttar rektorerna i arbetet med att ta fram en handlingsplan för studie- och yrkesvägledning på enhetsnivå. De säger att huvudmannen har tagit fram en struktur för hur planerna på varje skola kan utformas och att varje rektor och studie- och yrkesvägledare sedan ska forma sin lokala plan. Representanterna beskriver att man sett ett behov av att göra om huvudmannens centrala handlingsplan på grund av att andelen nyanlända elever ökade. Huvudmannen har därför lett en stor utbildningsinsats om hur vägledning ska ske för elever med annan bakgrund, säger representanterna. Vidare beskriver representanterna att studie- och yrkesvägledarna träffas varje vecka på Vägledningscentrum och att huvudmannen, utifrån det behov man har sett, har tagit fram en gemensam handlingsplan som ska implementeras inför hösten 2018. Denna gemensamma handlingsplan för studie- och

yrkesvägledningen har Skolinspektionen tagit del av. Vad det gäller just språkin introduktionen framgår av planen att målet är att språkin introduktionseleverna ska få en tydlig bild över var de befinner sig i beslutsprocessen och att de ska ha arbetat med sin karriärkompetens så att de kan göra väl grundade val inför framtiden. De lokala planerna för studie och yrkesvägledning på skolenhetsnivå ska också vara klara till hösten och dessa är inte implementerade ännu, säger representanterna.

Rektorn för Schillerska gymnasiet 3 uppger att huvudmannen styr arbetet med studie- och yrkesvägledning på språkin introduktion genom tre stadsgemensamma verksamheter: Centrum för skolutveckling, Språkcentrum och Vägledningscentrum genom vilket studie- och yrkesvägledare är anställda. Rektorn och studie- och yrkesvägledaren för språkin introduktion på skolan säger samstämmt att huvudmannen nu har tagit fram handlingsplaner för studie- och yrkesvägledningen, men att dessa inte är implementerade i verksamheten och därför inte tillämpas ännu. Rektorn känner inte till om det i riktlinjerna från huvudmannen styrs hur språkin introduktion ska använda sig av tolk eller översatt skriftlig information i vägledningen. Studie- och yrkesvägledaren på Schillerska gymnasiet 3 uppger vid intervju att huvudmannen styr vägledningen av elever på språkin introduktion genom Vägledningscentrum. Den skriftliga, översatta information som har använts är den som Skolverket tillhandahåller, säger studie- och yrkesvägledaren.

Huvudmannens uppföljning av arbetet med studie- och yrkesvägledning

Granskningen visar att huvudmannen säkerställer att skolans personal, främst studie- och yrkesvägledare, har god kompetens för att tillgodose elevernas behov av vägledning. Granskningen visar dock att huvudmannen inte genom uppföljning säkerställer att elever har fått tillräcklig vägledning om utbildningssystemet, möjligheter till studier, arbetsmarknadens kompetenskrav samt möjligheterna att nå en gymnasieexamen inom Komvux och andra utbildningsalternativ.

Rektorn för Schillerska gymnasiet 3 säger att huvudmannen följer upp att skolorna har tillräcklig kompetens för att tillgodose elevernas vägledningsbehov. Han uppger att verksamhetens studie- och yrkesvägledare har god kompetens. Studie- och yrkesvägledaren säger att hen får kompetensutveckling genom Vägledningscentrum och att kompetensutveckling för studie- och yrkesvägledare är något som huvudmannen både har satsat på och följer upp. Dock säger studie- och yrkesvägledaren, finns det inget samarbete mellan hen och skolans lärare gällande vägledningen av språkin introduktionseleverna och hen känner inte till om lärarna har fått någon kompetensutveckling i frågan. Centrala representanter för huvudmannen uppger vid intervju att de, genom den centrala organisationen Vägledningscentrum, kan dela kunskap och kompetensutveckla studie- och yrkesvägledarna.

De centrala representanterna för huvudmannen uppger att huvudmannen inte gör någon uppföljning av om eleverna har fått tillräcklig vägledning. Huvudmannen följer upp arbetet med studie- och yrkesvägledningen genom att ta del av skolornas systematiska kvalitetsarbete, men vägledningen nämns väldigt fåordigt i skolornas rapporter, säger representanterna. Representanterna berättar att när de lokala planerna är färdiga och implementerade nästa läsår kommer mer fokus att läggas på uppföljning av dem. Rektorn säger att huvudmannen inte följer upp om eleverna fått tillräcklig information och att han själv inte heller brukar skriva så mycket om detta i verksamhetsplanerna. Genom dialog följer huvudmannen upp hur många elever som ska gå vidare till Komvux och andra utbildningsalternativ, men det ställs i dialogen ingen direkt fråga kring om eleverna har fått tillräcklig vägledning berättar rektorn. Huvudmannens representanter säger att den enda uppföljning som nu sker av om eleverna har fått den studie- och yrkesvägledning som de behöver, sker genom en fråga i huvudmannens enkät till elever i år två på gymnasiet. Det finns ingen specifik fråga till elever på språkinträdning och det görs ingen speciell utvärdering av om elever som bedöms ha svårt att hinna bli behöriga till nationella program ges tillräcklig vägledning om möjlighet att nå gymnasieexamen inom Komvux eller andra utbildningsalternativ, säger huvudmannens representanter.

Huvudmannens arbete med att motverka begränsade studieval

Granskningen visar att huvudmannen bedriver ett arbete för att motverka studieval som grundar sig på kön-, social- och kulturell bakgrund. Granskningen visar också att arbetets resultat inte tydligt följs upp av huvudmannen.

På fråga från Skolinspektionen om hur huvudmannen arbetar för att motverka studieval som präglas av stereotypa föreställningar svarar intervjuade representanter för huvudmannen säger att de arbetar mycket med normkritik. Normkritiken handlar enligt representanterna bland annat att personalen som möter eleverna ska vara medvetna om sina egna normer. Det handlar också om en kulturkompetens där personalen ska känna till vilka normer som kan begränsa eleverna i deras val och hur allt detta kan mötas och överbyggas för att undvika begränsningar. Representanterna för huvudmannen uppger vid intervju att studie- och yrkesvägledarna träffas en gång i veckan på en workshop, och att man då bland annat arrangerar föreläsningar. Huvudmannen har också genomfört kompetensutveckling för studie- och yrkesvägledare kring hur elevers kulturbakgrund kan krocka med den svenska och hur man kan överbygga detta. Huvudmannen har tagit in extern hjälp och skapat en särskild grupp för att all personal inom huvudmannens organisation ska arbeta med normkritik kopplat till studie- och yrkesvägledning. Representanterna berättar också att huvudmannen arbetar mycket med studie- och yrkesvägledarnas egna bilder och att de har infört ett arbetssätt kallat

"vägledning utan gränser" som bland annat ska motverka att tolkars normer påverkar elevernas val. Representerarna beskriver att huvudmannen i de framtagna metoderna och den vägledning man genomfört utifrån dessa väver in och belyser bland annat kulturella likheter och olikheter samt traditionella mönster och förväntningar kopplade till kön.

Rektorn för Schillerska gymnasiet 3 uppger att varken han eller huvudmannen följer upp det arbete som sker för att motverka begränsande val. Studie- och yrkesvägledaren uppger att hen kontinuerligt får kompetensutveckling kring normkritik genom Vägledningscentrum, men att det ännu inte finns någon färdig plan eller strategi från huvudmannens sida kring uppdraget att motverka stereotypa val. Huvudmannen har utrett behoven, och man har en levande dialog kring normkritik men det behöver också göras en uppföljning av arbetet, säger studie- och yrkesvägledaren.

Skolinspektionens utredning gällande huvudmannens samordning av arbetet för nyanlända elevers fortsatta utbildningsvägar

Förutsättningar för strukturerade kontakter

Granskningen visar att huvudmannen arbetar med att skapa förutsättningar för strukturerade kontakter mellan språkintröduktion och fortsatta utbildningsvägar.

Vid intervju uppger centrala representeranter att huvudmannen håller i gemensamma chefsmöten och att ett av huvuduppdragen innevarande läsår har varit att eleverna på språkintröduktion ska besöka nationella program. För att detta ska komma till stånd måste rektorerna samverka, säger representerarna och berättar att rektorerna samverkar inom gymnasieområdena men att strukturerade kontakter även behöver säkerställas centralt. Representerarna berättat att huvudmannen inför övergångar till andra utbildningar har skapat en organisation där varje skola har en överlämningsansvarig kontaktperson, det kan vara rektorn eller någon annan utsedd för uppdraget. Kontakterna och samarbetet mellan språkintröduktion och Komvux fungerar bra, uppger såväl huvudmannens representeranter som intervjuad chef och rektorn för Komvux. Komvux kontakter skolornas kontaktperson och möten hålls med regelbundenhet, säger komvuxrektorn.

Rektorn för Schillerska gymnasiet 3 uppger vid intervju att huvudmannen tar initiativ till strukturerade kontakter mellan språkintröduktion och fortsatta utbildningsvägar. Detta gör huvudmannen främst genom rektorsgrupper och olika samordningsgrupper, berättar rektorn. Kontakterna mellan nationella- högskoleförberedande program och kontakterna med Komvux är relativt väl samordnade medan kontakterna med andra intröduktionsprogram kan förbättras då rektorerna inte träffas så mycket inom just det

nätverket, säger rektorn. Studie och yrkesvägledaren uppger att huvudmannen organiserar nätverk för kontakter mellan såväl rektorer som studie- och yrkesvägledare på olika utbildningar.

Huvudmannens uppföljning och samordning av resurser

Granskningen visar att huvudmannen följer upp och vid behov samordnar resurser för arbetet med studie- och yrkesvägledning.

Centrala representanter för huvudmannen säger vid intervju att huvudmannen fördelar resurser till studie- och yrkesvägledning efter behov och att samordning av resurser sker genom Vägledningscentrum. Rektorn och studie- och yrkesvägledaren vid Schillerska gymnasiet 3 berättar att det finns en tydlig samordning av resurser från huvudmannen gällande studie- och yrkesvägledning och att resurserna kan omfördelas vid behov om elevantalet ökar. Dock ser såväl rektorn som studie- och yrkesvägledaren att huvudmannen skulle behöva följa upp resurserna i större utsträckning. Bland annat menar rektorn att resurserna till studie- och yrkesvägledning skulle behöva vara mer flexibla utifrån den egna skolenheternas behov.

2a. I vilken utsträckning arbetar rektor för en strukturerad kontakt mellan språkinträdning och fortsatta utbildningsvägar?

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorns arbete för en strukturerad kontakt mellan språkinträdning och andra utbildningsvägar är av i huvudsak god kvalitet. Valfungerande är bland annat att rektorn, genom lärare och studie- och yrkesvägledare, tar reda på språkinträdningselevernans behov av kontakt med andra utbildningsvägar, och de strukturerade kontakter som finns mellan språkinträdningen och Komvux. Skolinspektionen bedömer dock att kvaliteten behöver utvecklas så att eleverna inför övergångarna från språkinträdning i större utsträckning ges möjlighet att göra studiebesök på nationella program och andra introduktionsprogram.

Skolinspektionen bedömer vidare att rektorn behöver utveckla arbetet med att utifrån elevernas behov ge möjlighet till social inkludering mellan elever på språkinträdning och elever som läser andra introduktionsprogram eller nationella program vid Schillerska gymnasiet.

Skolinspektionens utredning gällande strukturerade kontakter och social inkludering

Strukturerade kontakter¹

Granskningen visar att rektorn tar reda på behovet av kontakt mellan språkinträdning och fortsatta utbildningsvägar och att det finns såväl upparbetade rutiner vid övergångarna från språkinträdningen till fortsatta utbildningsvägar. Granskningen visar vidare att eleverna på språkinträdning har behov av fler studiebesök på olika andra intruktionsprogram och nationella program inför övergångarna. Rektorn har identifierat detta behov.

Studie- och yrkesvägledare på skolan berättar vid intervju att kontakterna mellan språkinträdning och fortsatta utbildningsvägar ser något olika ut beroende på vilken utbildning eleven ska gå över till. Vad det gäller Komvux berättar studie- och yrkesvägledaren att hen först förmedlar information på skolan och att eleverna därefter gör en ansökan följt av en kartläggning och ett språktest på Komvux. Övergången sker efter kartläggningsmötet i juni och eleverna som går till Komvux börjar studierna med en intruktionskurs, säger studie- och yrkesvägledaren, som tycker att kontakten med Komvux kan ske ännu tidigare än vad den gör i nuläget. Studie- och yrkesvägledaren säger att hen och rektorn har identifierat att skolan behöver utveckla en samverkan inför språkintruktionsselevernars övergång till nationella program och andra intruktionsprogram. En samverkan i form av studiebesök är det som eleverna har behov men nu finns det ingen planerad studiebesök för eleverna inför övergångarna säger studie- och yrkesvägledaren. Hen beskriver att konsekvensen av att det inte finns någon samverkan mellan utbildningarna i form av studiebesök, blir att eleverna väljer utifrån hörsägen istället för att göra välgrundade val.

Rektorn uppger att såväl han själv som studie- och yrkesvägledaren träffar representanter från Komvux i samband med de informationsmöten som Komvux kallar till. Samarbetet med andra intruktionsprogram sker genom antagningen berättar rektorn. Kontakt mellan lärarna på de olika utbildningarna sker genom utsedda kontaktpersoner men det sker väldigt få studiebesök i samband med övergångarna, säger rektorn. Studiebesök på olika utbildningar är något som språkintruktionsselevern har behov av och som studie- och yrkesvägledarna inte hinner med under de timmar de är på skolan, enligt rektorn. Rektorn berättar att det som fungerar väl i de strukturerade kontakterna är systemet med kontaktpersoner för överlämningarna. Mottagande utbildning får en skriftlig överlämning men har möjlighet att stämma av med kontaktpersonen, säger rektorn. Slutligen berättar rektorn att det finns en tanke att utbildningen på språkinträdning på Schillerska gymnasiet 3 ska

1

Med strukturerad kontakt avses kontakt som är en del av en *långsiktig medveten strategi* med ett tydligt syfte; att påskynda och underlätta elevers övergång till fortsatt utbildning. I granskningen avses främst strukturerad kontakt på ett organisatoriskt plan som planeras och leds av rektor.

riktas mot högskoleförberedande program men att alla elever inte har förutsättningar att gå vidare till högskoleförberedande program och därmed fungerar inte organisationen såsom det är tänkt.

Chefen inom vuxenutbildningen och rektorn för Komvux uppger vid intervju att det finns ett väl upparbetat samarbete mellan språkinstruktionen och Komvux. Detta har bland annat lett till ett högt söktryck på de yrkesutbildningar som ges inom vuxenutbildningen, där de vuxenstuderande kan läsa en yrkesutbildning parallellt med studier inom SFI. Chefen inom vuxenutbildningen och rektorn för Komvux berättar att samarbetet bland annat sker genom möten dit både kommunala- och fristående gymnasieskolor i Göteborg bjuds in. Strukturen med att det finns en kontaktperson för överlämningar på varje skola gäller även för övergångar till Komvux och studie- och yrkesvägledarna på språkinstruktion har i uppdrag att gå igenom vuxenutbildningens informationsmaterial med eleverna, berättar de intervjuade. Alla elever som kommer att bli aktuella för studier inom vuxenutbildningen kontaktas och förbereds för övergången säger rektorn för Komvux. De intervjuade beskriver att alla elever som går över från språkinstruktionen till Komvux tas emot som en samlad grupp och att Komvux anordnar en introduktionskurs för dessa unga elever. Introduktionskursen ges i augusti varje år och innehåller kartläggning, arbetslivskunskap och studietekniska inslag inför de kommande studierna inom vuxenutbildningen.

Chefen inom vuxenutbildningen och rektorn för Komvux uppger vid intervju att samarbetet kring upplägget av utbildningen på språkinstruktion skulle kunna utvecklas genom att vuxenutbildningen och språkinstruktion utarbetar en gemensam struktur för bedömning av elevernas kunskaper. Detta skulle, förutom att underlätta övergången, tydliggöra elevernas kunskapsprogression säger de intervjuade.

Social inkludering

Granskningen visar att den sociala inkluderingen mellan elever på språkinstruktion, andra introduktionsprogram och nationella program behöver utvecklas.

Intervjuade elever berättar att deras klassrum ligger i samma korridorer som klassrummen för elever på nationella program, men att de inte har lektioner ihop. Några av de intervjuade eleverna önskar mer social inkludering. Studie- och yrkesvägledaren uppger vid intervju att, med undantag för modersmålsundervisningen, har hen inte kännedom om att elever läser gymnasiekurser tillsammans med elever på nationella program. I svar efter kommunikeringen av protokollet lyfter studie- och yrkesvägledaren upp att detta förekommer, exempelvis en elev på språkinstruktionen som fick prova på att vara med på Samhällsprogrammets lektioner. Studie- och yrkesvägledaren berättar att det finns många föreningar som

språkintröduktionseleverna vid skolan kan bjudas in till och att alla elever som vågar ta kontakt får kontakt. Hen tror att det öppna klimatet vid Schillerska gymnasiet är en av anledningarna till att många elever fortsätta sina studier vid skolan efter språkintröduktionen. Rektorn uppger vid intervju att språkintröduktionseleverna efterfrågar mer social inkludering. Det sker en del gemensamma kulturaktiviteter som språkintröduktionseleverna är en del av och dessa är mycket uppskattade säger rektorn. Det skulle dock behövas ännu mer social inkludering eftersom den inkludering som finns nu inte motsvarar behoven, berättar han. Rektorn säger att språkintröduktionseleverna bland annat behöver auskultera på nationella program och att de även behöver elevmentorer på nationella program. Anledningen till att inkluderingen inte är tillräcklig i nuläget är att det saknas resurser och lokaler på skolan, säger rektorn. Han berättar att språkintröduktionseleverna uppskattar sin skola men att en av konsekvenserna av att inkluderingen brister blir att många av dem saknar en bild av hur det är att gå vidare i skolsystemet.

2b. I vilken utsträckning arbetar rektor för en vägledning som ger nyanlända elever en god överblick över fortsatta utbildningsvägar?

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorns arbete med att nyanlända elever ges en god överblick över fortsatta utbildningsvägar behöver utvecklas i flera avseenden.

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom rektorns långsiktiga planering för vägledningen av elever på språkintröduktion. I detta ingår att rektorn behöver ta reda på elevernas behov av studie- och yrkesvägledning, planera vägledningen utifrån behoven och följa upp att elevernas behov tillgodoses. Rektorn behöver dessutom tydliggöra ansvarsfördelningen för studie- och yrkesvägledningen samt skapa förutsättningar för samverkan mellan olika personalkategorier kring vägledningen av eleverna på språkintröduktion.

Vidare bedömer Skolinspektionen att rektorn behöver utveckla arbetet med att motverka begränsningar i val som grundar sig på kön, social- och kulturell bakgrund. I detta ingår att bland annat att genom samverkan involvera studie- och yrkesvägledaren och att följa upp arbetet kopplat till vägledningssuppdraget.

Skolinspektionens utredning

Rektors långsiktiga planering

Granskningen visar att rektorn behöver ta reda på elevernas behov av studie- och yrkesvägledning, planera vägledningen utifrån behoven och följa upp att elevernas behov tillgodoses. Rektorn behöver dessutom tydliggöra ansvarsfördelningen för studie- och yrkesvägledningen samt skapa förutsättningar för samverkan mellan olika personalkategorier kring vägledningen av eleverna på språkintröduktion.

Samtliga intervjuade elever säger att de har fått individuella vägledningssamtal med studie- och yrkesvägledaren, men flera elever berättar att deras klasser på språkintröduktionen inte har fått någon gemensam information om den svenska arbetsmarknaden, något som några elever säger att det finns behov av. Flera elever säger att lärarna inte pratar framtida val av studier och yrken under lektionerna.

Studie- och yrkesvägledare på skolan uppger att rektorn inte har någon plan för hur studie- och yrkesvägledningen på skolan ska genomföras. Det hade varit bra om det fanns instruktioner från rektorn menar studie- och yrkesvägledaren. Rektorn tar inte reda på vilket behov av studie- och yrkesvägledning språkintröduktionseleverna har och det görs inte heller någon uppföljning av om eleverna har fått sitt behov av vägledning tillgodosett, säger studie och yrkesvägledaren. Det finns i nuläget inget samarbete mellan studie- och yrkesvägledaren och lärarna och studie- och yrkesvägledaren menar att det finns ett behov av att ett sådant samarbete utvecklas. Ett projekt som Vägledningscentrum har planerat syftar till att utveckla just samarbete mellan olika personalkategorier kring vägledningssuppdraget, säger studie- och yrkesvägledaren.

Rektorn uppger vid intervju att han i nuläget inte styr arbetet med studie- och yrkesvägledning eftersom studie- och yrkesvägledaren är anställd av Vägledningscentrum och inte av skolan. Rektorn säger att Vägledningscentrum tillsammans med skolan håller på att arbeta fram en plan för vägledningen på skolan, vilken kommer att beskriva vad studie- och yrkesvägledare, lärare och rektor ska göra. Vad gäller vägledningen av eleverna på språkintröduktion beskriver rektorn att studie- och yrkesvägledaren följer ett årshjul i arbetet och att skolan tar reda på elevernas behov av vägledning genom att studie- och yrkesvägledaren har kontakt med elevernas mentorer eller klassföreståndare. Enligt rektorn saknas det tid och resurser till den vägledning som eleverna har behov av. Skolan behöver även arbeta mer med att lärare deltar i vägledningssuppdraget och till exempel informerar om vad högskoleförberedande studier innebär berättar han. Rektorn säger att det förekommer att lärare tar upp vägledningsfrågor, men att detta inte är något som sker strukturerat och att samverkan kring vägledningssuppdraget är något som kan utvecklas. Slutligen säger rektorn att det inte görs någon uppföljning av om elevernas behov av studie- och yrkesvägledning är tillgodosett eller inte.

Rektors arbete med att motverka begränsade studieval

Granskningen visar att det vid skolan bedrivs ett visst arbete för att motverka begränsningar i val som grundar sig på kön, social- och kulturell bakgrund, men att arbetet behöver utvecklas genom att genom att systematisera det. Bland annat att genom samverkan involvera studie- och yrkesvägledaren och genom att följa upp arbetet kopplat till vägledningssuppdraget.

Samtliga intervjuade elever, såväl flickor som pojkar, beskriver att de vet att det inte finns några begränsningar i vilka yrkesval de kan göra inom utbildningsväsendet i Sverige. Studie- och yrkesvägledaren uppger att hen inte har någon bild av hur skolan arbetar med att motverka att eleverna gör begränsande val grundade på kön, social- eller kulturell bakgrund. Hen känner inte till om det finns någon plan eller strategi inom området eller om detta är något som rektorn följer upp. Studie- och yrkesvägledaren berättar att hen själv, vid individuella vägledningssamtal med eleverna, försöker ge så neutral information som möjligt.

Rektorn säger att skolan arbetar med att motverka begränsande studieval som grundar sig på kön, social- och kulturell bakgrund. Det finns en stor social acceptans på skolan, säger rektorn. Han berättar att arbetet bedrivs genom skolråd, klassråd och programråd och att skolan satsar på kill- och tjejgrupper. Dock finns det inte någon tydlig strategi eller plan, och arbetet med att motverka begränsande val är inget som rektorn följer upp annat än den uppföljning som sker i likabehandlingsplanen, säger rektorn vid intervju.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 30 november 2018 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till Skolinspektionen.Lund@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Box 156, 221 00 Lund. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400–2017: 7322) i de handlingar som sänds in.

På Skolinspektionens vägnar

Andrés Brink Pinto

Beslutsfattare

Åsa Kildén

Föredragande

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Göteborgs stad har omkring 565 000 folkbokförda invånare. Det finns 14 kommunala gymnasieskolor och 3 kommunala skolor som erbjuder vuxenutbildning.

Utbildningsförvaltningen ansvarar för den kommunala gymnasieutbildningen, gymnasiesärskola samt viss kommunal vuxenutbildning. Förvaltningen ansvarar också för modersmålsundervisning samt studie- och yrkesvägledning till alla elever i grund- och gymnasieskola, inom uppföljningsansvaret, samt skolutveckling för Göteborgs Stad. Förvaltningen leds av utbildningsdirektören under vilken det finns fem utbildningsområden, tre gymnasieområden, ett gymnasiesärskoleområde och ett

område för vuxenutbildning och yrkeshögskola. Stadsgemensamt i huvudmannens organisation finns utbildningskansliet, center för skolutveckling, språkcentrum och slutligen vägledningscentrum som anställer och ansvarar för samtliga studie- och yrkesvägledare som arbetar på huvudmannens gymnasieskolor.

Schillerska gymnasiet 3 erbjuder utbildning på introduktionsprogrammen språkintröduktion och individuellt alternativ. De, vid besöktstillfället cirka 90, elever som läser språkintröduktion är indelade i fem klasser med olika nivåer. Av huvudmannens inskickade uppgifter framgår att eleverna på Schillerskas språkintröduktion läser på fortsättningsnivå utifrån sin tid i svensk skola skolbakgrund och uppskattad progression. Eleverna har möjlighet att läsa 13 ämnen mot målen i årskurs nio.

Bilaga 2: Rättslig reglering mm

1 kap. 4 § skollagen

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

I utbildningen ska hänsyn tas till elevers olika behov. Elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

2 kap. 8 § skollagen

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

2 kap. 10 § skollagen

Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Rektorn får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid skolenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som avses i första stycket, om inte annat anges.

2 kap. 29 § skollagen

Elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

3 kap. 12a § skollagen

Med nyanländ avses i denna lag den som

1. har varit bosatt utomlands,
2. nu är bosatt i landet, och
3. har påbörjat sin utbildning här senare än höstterminens start det kalenderår då han eller hon fyller sju år.

En elev ska inte längre anses vara nyanländ efter fyra års skolgång här i landet.

Som bosatt utomlands anses den som inte anses bosatt i landet enligt 29 kap. 2 §.

4 kap. 3 § skollagen

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

4 kap. 4 § skollagen

Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på skolenhetsnivå. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbetet vid enheten genomförs.

4 kap. 5 § skollagen

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

15 kap. 2 § skollagen

Gymnasieskolan ska ge en god grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier samt för personlig utveckling och ett aktivt deltagande i samhällslivet.

Utbildningen ska utformas så att den främjar social gemenskap och utvecklar elevernas förmåga att självständigt och tillsammans med andra tillägna sig, fördjupa och tillämpa kunskaper.

Utbildningen i gymnasieskolan ska i huvudsak bygga på de kunskaper eleverna fått i grundskolan eller i motsvarande utbildning.

15 kap. 5 § skollagen

Gymnasieskolan ska vara öppen endast för ungdomar som avslutat sin grundskoleutbildning eller motsvarande utbildning och som påbörjar sin gymnasieutbildning under tiden till och med det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år eller, i fall som avses i 36 §, 21 år.

15 kap. 8 § skollagen

Varje kommun ska informera om de nationella programmen samt om möjligheterna att få utbildning på introduktionsprogram och vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år.

17 kap. 3 § skollagen

Utöver vad som gäller för all gymnasieutbildning enligt 15 kap. 2 § är syftet med språkintrouktion att ge nyanlända ungdomar en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket, vilken möjliggör för dem att gå vidare i gymnasieskolan eller till annan utbildning

17 kap. 4 § skollagen

Programinriktat individuellt val ska utformas för en grupp elever. Yrkesintrouktion får utformas för en grupp elever eller för en enskild elev. Övriga introduktionsprogram (t ex språkintrouktion) ska utformas för en enskild elev.

17 kap. 7 § skollagen

Utbildningen på ett introduktionsprogram ska följa en plan för utbildningen som beslutas av huvudmannen. För varje elev ska det upprättas en individuell studieplan.

29 kap. 2 § 1 st. och 2 st. 1 och 2 skollagen

Med bosatt i landet avses i denna lag den som ska vara folkbokförd här enligt folkbokföringslagen (1991:481).

Som bosatt i landet ska vid tillämpningen av denna lag anses även den som inte är folkbokförd här men som

1. omfattas av 1 § första stycket eller 1 a § första stycket lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.,
2. vistas här med stöd av tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 § utlänningslagen (2005:716)

29 kap 3 § 1 st. skollagen

De personer som avses i 29 kap. 2 § andra stycket 1 och 2 har rätt till utbildning i gymnasieskola och gymnasiesärskola endast om de har påbörjat utbildningen innan de fyllt 18 år. De har inte rätt till utbildning i kommunal vuxenutbildning eller särskild utbildning för vuxna.

6 kap. 8 § 3 st. gymnasieförordningen

Språkintröduktion får kombineras med kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare och motsvarande utbildning vid folkhögskola enligt 24 kap. skollagen. Även andra insatser som är gynnsamma för elevens kunskapsutveckling får ingå i utbildningen.

Läroplanen för gymnasieskolan (Lgy, 11), Skolans värdegrund och uppgifter, Varje skolas utveckling

Skolan ska sträva efter flexibla lösningar för organisation, kursutbud och arbetsformer.

Läroplanen för gymnasieskolan (Lgy, 11), 2.1 Kunskaper

Det är skolans ansvar att varje elev som avslutat ett introduktionsprogram har en plan för och tillräckliga kunskaper för fortsatt utbildning eller uppnår en förberedelse för etablering på arbetsmarknaden.

Läroplanen för gymnasieskolan (Lgy, 11), 2.4 Utbildningsval – arbete och samhällsliv

Gymnasieskolan ska nära samarbeta med de obligatoriska skolformerna, arbetslivet, universiteten och högskolorna samt med samhället i övrigt. Detta krävs för att eleverna ska få en utbildning av hög kvalitet och få underlag för val av kurser inom utbildningen och för vidare studier eller yrkesverksamhet.

Genom att arbetslivet fortlöpande förändras när det gäller behovet av kompetens och rekrytering av arbetskraft inom olika områden har studie- och yrkesvägledning i vid mening stor betydelse. Universitet och högskolor, arbetsförmedlingar, näringsliv samt arbetsmarknadens parter och branschorganisationer har därför viktiga roller i informationen till skolorna och eleverna.

Läroplanen för gymnasieskolan (Lgy, 11), 2.6 Rektorns ansvar

Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att studie- och yrkesvägledningen organiseras så att eleverna får information om och vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför val av framtida utbildning och yrke.

Språkintröduktion syftar till att eleven snarast möjligt ska kunna gå vidare i gymnasieskolan eller i annan utbildning.

Skolverkets allmänna råd om Utbildning för nyanlända elever (s. 14) (SKOLFS 2016:2)

I Skolverkets allmänna råd om utbildning för nyanlända elever framhålls att huvudmannen regelbundet bör förvissa sig om att rektorn för en skolenhet har tillräckliga resurser för att leva upp till bestämmelserna om den fortsatta utbildningen för nyanlända elever för att vid behov kunna omfördela resurserna mellan skolenheterna. Huvudmannen bör också ha en långsiktig planering för den fortsatta utbildningen för nyanlända elever, samt skapa rutiner för att följa upp att detta arbete fungerar på skolenheterna och i förekommande fall vidta nödvändiga åtgärder.

Skolverkets allmänna råd om Arbete med studie- och yrkesvägledning. (s. 11 och 32), (SKOLFS 2013:180)

I Skolverkets allmänna råd om arbete med studie- och yrkesvägledning framhålls att vägledning i vid bemärkelse är all den verksamhet som bidrar till att ge elever kunskaper och färdigheter som underlag för att fatta beslut om framtida studie- och yrkesval (t.ex. praktiska arbetslivserfarenheter, undervisning som rör arbetslivet, studiebesök, utbildningsinformation). Vidare framhålls att nyanlända elever behöver få information om utbildningssystemet, sina möjligheter till studier och arbetsmarknadens kompetenskrav.

Bilaga 3: Mall för huvudmannens redovisning till Skolinspektionen

Utvecklingsområde 1: Huvudmannen behöver, på olika nivåer i verksamheten utifrån ansvarsområde och behov, förankra sitt planerade arbetssätt i syfte att vägleda eleverna.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
Utvecklingsområde 2: Huvudmannen behöver säkerställa att elever på språkintröduktion har tillräcklig information om utbildningssystemet,

möjligheterna till fortsatta studier och arbetsmarknadens kompetenskrav.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
Utvecklingsområde 3: Rektorn behöver utveckla arbetet så att eleverna inför övergångarna från språkintröduktion får möjlighet att göra studiebesök på olika utbildningar.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
Utvecklingsområde 4: Rektorn behöver utveckla arbetet med att, utifrån elevernas behov, ge möjlighet till social inkludering mellan elever på språkintröduktion och elever som läser andra intröduktionsprogram eller nationella program.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:

Beskriv de effekter som förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
Utvecklingsområde 5: Rektorn behöver utveckla den långsiktiga planeringen för vägledning av elever på språkintröduktion. I detta ingår att rektorn behöver ta reda på elevernas behov av studie- och yrkesvägledning, planera vägledningen utifrån behoven och följa upp att elevernas behov tillgodoses.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
Utvecklingsområde 6: Rektorn behöver utveckla arbetet med att motverka begränsningar i val som grundar sig på kön, social- och kulturell bakgrund. I detta ingår att bland annat att genom samverkan involvera studie- och yrkesvägledaren och att följa upp arbetet kopplat till vägledningssuppdraget.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

--